

1. «Про Бюро економічної безпеки України» : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.

2. Міністерство Фінансів України. Міжнародна технічна допомога (в компетенції Міністерства). URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodna-tehnichna-dopomoga-v-kompetencii-minfinu>.

3. Указ Президента від 19.04.2007 № 325/2007 «Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325/2007#Text>.

Іваницький Сергій Олександрович,
професор кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Наприкінці березня 2021 року набрав чинності Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» № 1150-IX від 28.01.2021 (далі – Закон). Даний законодавчий акт став результатом більше ніж десятирічної фахової дискусії й ознаменував практичний етап розбудови нового правоохоронного органу у сфері протидії кримінальним правопорушенням економічної спрямованості – Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ). Тривала полеміка щодо створення такого органу, для якого пропонувалися різні назви (Служба фінансових розслідувань, фінансова поліція, Бюро фінансових розслідувань тощо) й функціонал, мала завершитися з ухваленням вказаного Закону, проте ознайомлення із його текстом та низкою суміжних документів засвідчує, що проблемними залишаються ряд питань, які можуть утруднити повноцінну роботу БЕБ.

Насамперед, потребує уточнення роль, місце та інституційний статус БЕБ в системі органів державної влади. Після ухвалення Конституційним Судом України Висновку № 7-в/2019 від 16 грудня 2019 року у справі № 2-249/2019 (5581/19) й Рішення № 11-р/2020 від 16 вересня 2020 року у справі № 1-19/2020 (345/20) парламент на етапі доопрацювання відповідного законопроекту змушений був змінити президентоцентристську модель БЕБ як органу зі спеціальним статусом на її урядову альтернативу у вигляді центрального органу виконавчої влади. Так, у ч. 1 ст. 1 Закону зафіксовано, що Бюро економічної безпеки України є центральним органом виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. У частині другій цієї статті закріплено, що діяльність БЕБ спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. В свою чергу, статтею 15 згаданого акту

визначено, що директор БЕБ призначається на посаду Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України за пропозицією комісії з проведення конкурсу, а звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України з підстав, визначених ч. 5 ст. 16 цього Закону. Іншими приписами законодавчого документу передбачено, що Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України за результатами розгляду звіту Директора БЕБ про результати діяльності цього органу за календарний рік може визнати його роботу задовільною чи незадовільною (ст. 35) [1].

Тенденція посилення впливу уряду цілком природно ставить на порядок денний питання забезпечення самостійності та процесуальної незалежності новоствореного органу, адже на відміну від Президента України, який гарантовано здійснює повноваження протягом 5-ти років, очільник та члени Кабінету Міністрів України, як свідчить практика, змінюються швидше й існують ризики одночасного оновлення керівного складу БЕБ, що не сприятиме стабільності та об'єктивності роботи органу досудового розслідування.

Відповідно до ч. 2 ст. 16 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» № 3166-VI від 17 березня 2011 року діяльність центральних органів виконавчої влади спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через відповідних міністрів згідно із законодавством [2]. Схожий припис міститься у ч. 4 ст. 21 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII [3], де зафіксовано, що діяльність центральних органів виконавчої влади, керівники яких не входять до складу Кабінету Міністрів України, спрямовується і координується міністрами.

Окреслені приписи активізують дискусію щодо міністерства, яке буде спрямовувати і координувати роботу БЕБ. Виходячи із функцій останнього, вказані питання можуть перебувати у сфері відповідальності силового міністерства правоохоронної спрямованості або Міністерства фінансів України.

У першому випадку розробники законопроекту № 3087-д про БЕБ наполягали на передачі функції розслідування економічних кримінальних правопорушень від СБУ, НПУ та податкової міліції ДФС України до єдиного новоствореного органу [4]. Окрім того, певним стримуючим фактором може виступити вимога п. 6 Додатку 1 Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом, ратифікованого Законом України № 825-IX від 25.08.2020, у відповідності із яким новий орган повинен мати атрибут політичної та функціональної незалежності.

У другій ситуації ми не можемо погодитись із пропозиціями щодо наділення повноваженнями спрямовувати і координувати роботу БЕБ Міністра фінансів України. Річ у тім, що одними із основних нормативно закріплених завдань БЕБ є забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на

функціонування економіки держави; виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних. Своєю чергою, ризик визначається законодавцем як загроза, що ідентифікується в бюджетній, податковій, митній, грошово-кредитній або інвестиційній сфері тощо (п. 6 ч. 1 ст. 2 Закону). Вказані сфери належать до предмету відання Міністерства фінансів України й відповідні ризики можуть виникнути в діяльності органів, що належать до сфери його управління (Державна казначейська служба України, Державна митна служба України, Державна податкова служба України, ПрАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго», Державна іпотечна установа, АТ «Магістральні газопроводи України», ПАТ «Українська фінансова житлова компанія» тощо). Тож з метою уникнення конфлікту інтересів у Міністра фінансів України щодо виявлення порушень в роботі підвідомчих йому структур, забезпечення реального відокремлення правоохоронної та сервісної функцій вбачається недоцільним закріплення за ним обов'язків щодо спрямування й координації роботи БЕБ.

З нашої точки зору, передумовою забезпечення самостійності БЕБ, підвищення довіри громадян, вітчизняного та іноземного бізнес-середовища до його роботи є законодавче закріплення вказаних функцій безпосередньо за Кабінетом Міністрів України. Нормативне підґрунтя для цього міститься у ч. 2 ст. 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», де зафіксовано, що Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу як безпосередньо, так й через міністерства.

Відповідно до п. 1 розділу III Схеми спрямування і координації діяльності центральних органів виконавчої влади Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 (в ред. постанови уряду від 20 жовтня 2019 р. № 879) [5] Кабінетом Міністрів України безпосередньо спрямовується і координується діяльність таких центральних органів виконавчої влади, як, наприклад, Антимонопольний комітет України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Державне бюро розслідувань, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів тощо.

З огляду на викладене, вказаний вище пункт акту Кабінету Міністрів України після слів «Державне бюро розслідувань» доцільно доповнити словами «Бюро економічної безпеки України».

Список використаних джерел

1. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України № 1150-IX від 28.01.2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 25. Ст. 1151.
2. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України № 3166-VI від 17 березня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.

3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України № 794-VII від 27 лютого 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. Ст. 222.

4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» № 3087-д від 02.07.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331.

5. Схема спрямування і координації діяльності центральних органів виконавчої влади Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 (в ред. постанови уряду від 20 жовтня 2019 р. № 879). *Офіційний вісник України*. 2019. № 86. Ст. 2898.

Ісмаїлов Ілгар Магомедович,
студент 5 курсу Навчально-наукового
інституту інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки
України;

Гоц Олег Вікторович,
старший викладач Національної академії
Служби безпеки України

РОЛЬ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах триваючої реформи правоохоронних органів України, один із них є саме Бюро економічної безпеки. Однак найважливіше зі слова реформа є саме підбір нових кадрів для новоствореного правоохоронного органу за цим і стоїть велика роль кадрової політики Бюро економічної безпеки.

Бюро буде розслідувати кримінальні правопорушення, які були підслідні податковій міліції. Серед них: злочини у сфері боротьби з незаконним обігом підакцизних товарів, ухилення від сплати податків, умисне доведення підприємства до банкрутства. Також у підслідності БЕБ інші злочини у сфері господарської діяльності, зокрема: порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності, шахрайство з фінансовими ресурсами. Для утворення такого нового для Української правоохоронної системи органу як БЕБ, важливе значення має добропорядність його співробітників. Тому особливу увагу слід приділяти кандидатам з числа колишніх працівників правоохоронних органів, а саме економічних підрозділів СБУ, Податкової міліції та інших підрозділів які кошмарили бізнес, чи високопосадовців, які були піддані люстрації. Для якісного функціонування БЕБ дуже важливе значення має особовий склад цього органу. Наразі буде відбуватися конкурс для призначення на посаду Директора Бюро економічної безпеки.